

Зәуре Каргова,
М.Қозыбаев атындағы
СҚМУ-дің доценті,
тарих ғылымдарының
кандидаты.

Тура жолға бағыттау қажет

Конфессияаралық келісім, этносаралық қарым-қатынас, дәстүр мен инновация арасындағы тепе-тендік Қазақстан мемлекетінің тұрақтылығын сақтаудың маңызды факторлары болып табылады. Қазіргі геосаяси жағдай бізді қоғамдық қатынастарға елеулі өзгерістер енгізуге мәжбүрлеп отыр. Уақыт діни саясатта қалыптасқан жаңа жағдайды түсінуді және оларды шешу жөніндегі жаңа жолдарды іздең табуды талап етеді.

Соңғы уақытта жастардың рухани өмірдің маңызды саласы -діни салаға деген қызығушылығының артқаны байқалады. Осыған байланысты діни сауаттылықты қалыптастыру мәселесі білім беру саясатының негізгі бағыттарының бірі болуы тиіс. Тек білімді адам ғана дұрыс таңдау жасай алады және бөтен көзқарастар мен пікірлерден ада болады.

Бұл проблеманы шешуге Қазақстанда жеткілікті кеңіл бөлініп отыр. Шетелдердің тәжірибесін зерделеу сәтті өтті, алдын алу шаралары анықталды және этносаралық, конфессияаралық келісімнің бірегей және өзіндік қазақстандық жаңа үлгісі қалыптастырылды, оған халықаралық ұйымдар мен басқа да елдер шынайы қызығушылық танытып отыр. Осы үлгінің негізгі қағидалары конфессияларға қатысты бейтараптықты сақтау және барлық діндерге тең мұмкіндіктер жасау болып табылады. Жаңартылған үлгі халықтың діни сауаттылығымен сипатталуы тиіс.

Бұл тұрғыдан алғанда, бірінші кезекте, діни сауаттылыққа оқыту үдерісі қаншалықты дұрыс ұйымдастырылғандығы туралы сұрақ туындарды. Кез келген білім беру үдерісі өзара байланысыты үш сұраққа жауаптан құрылады: Неге үйрету керек? Қалай үйрету керек? Не үшін үйрету керек? "Неге үйрету керек?" деген сұраққа жауап табу, яғни діни сауаттылықтың ғылыми негіздері мен әдіснамалық аспектілерін өзірлеу қажет. Зайырлы мемлекет - шешім қабылдау кезінде қандай да бір діннің қасаң қағидаларын емес, тек ұтымды пайымдауларды басшылыққа алатын және бұл ретте азаматтарды діни белгісі бойынша кемсітушілікке немесе қандай да бір діншілдік формаларын мәжбүрлеуге жол бермейтін мемлекет екенін түсінген жөн. Зайырлы мемлекет діндарларға көмек көрсете алатынын атап еткен жөн, мысалы, Еуропаның бірқатар елдерінде мемлекет діни конфес-сиялардың пайдасына жинайтын "діни салық" бар. Зайырлы мемлекет діни қағидаларды қолдағандықтан емес, қоғамның және мемлекеттің мұддесін қорғау үшін, яғни тек ақыл-ойдың дәлелдерін басшылыққа ала отырып, діни ағымдарға көмектеседі және олардың мұдделерін қорғайды.

Ресейде діни тәрбиеңі негізі православие болып саналады. Қазақстан Республикасында қазіргі уақытқа дейін діни сауаттылықтың қандай дін ұстанымдары мен философиялық көзқарастарында қалыптасуы тиіс екендігі шешілмеген. Он жыл бұрын бұл мәселе ерекше назар аударуды талап еткен жоқ, өйткені, ол өз-өзінен шешіледі деп болжанды. Республиканың көптеген облыстары көпконфессиялы болды. 2011 жылы "Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" заң қабылданғаннан кейін жағдай біршама өзгерді. Католик және православиелік шіркеудің ықпалы күшті саналатын Солтүстік Қазақстан облысында мұсылман конфессияларының ұстанымы қүшіе түсуде.

Халықтың 70 пайызы мұсылмандар қатарына жататын Қазақстанда, бірінші кезекте, ислам дінінің мұдделері реттелуі тиіс. Басқа ұлт өкілдеріне қарағанда, қазақ жастары діни мекемелерге жиі барады. Жалпы алғанда, қазақ жастарының 70 пайызы

мешітке барады, олардың бестен бір бөлігі (шамамен 15 пайзы) мұны әдетке айналдырған.

2010 жылы жалпы білім беретін мектеп жүйесіне "Дінтану" факультативтік курсы енгізілді. Жоғары білім беретін оқу орындарында еліміздің салт-дәстүрлері мен рухани-мәдени нормаларына сәйкес келетін діни сананы, төзімділік мәдениетін қалыптастыратын әлективті курстар енгізу қажет. Мысалы, "Шығыстың діни ойынын тарихы", "ХХ ғасырдың басындағы діни сананың дамуы және т. б.

Ол үшін қазақ халқының озық ойшылдарының бай рухани мұрасын жаңғырту және зерделеу қажет. Шығыстың ұлы діни қайраткерлерінің еңбектері мен бейнелері діни сананы байыту үшін бағдар бола алады. Қазақ халқы рухани-мәдени байлыққа ие оны жаңғырту, жүйелеу және қазіргі қазақстан қогамына бейімдеу қажет. Біздің тарихымыз Ұлы даланың даңқты тұлғаларына толы. Қорқытата, Жұсіп Баласағұн Джалаудин Руми Мавлани, Қожа Ахмет Яссави, Марал Ишан, Шәкәрім Құдайбердіұлы, Наурызбай Таласов (Науан Хазірет), Домалақ ана - бұлар түркі өркениетінің дін қайраткерлерінің ат төбеліндегі аз гана бөлігі. Діни қарым-қатынастардың түркілік ұлгісі біздің ата-бабаларымыздан естелік ретінде алынған бірегей мұра, басты байлық болды және болып қала береді.

Тек барлық қоғам діни тәрбие мәселелерінің маңыздылығын түсінген жағдайда гана дін тұрақтандыруши факторға айналмақ. Біздің алдымызда ауқымды міндет тұр - біз қай бағытқа бет алуымыз керек, Қазақстан мемлекетінің конфессиялыш саясаты қандай стратегиялыш мақсаттарды көздеуі қеректігін анықтау керек. Конфессияаралық қатынастардың қазақстандық моделін жетілдіру қажет, ол одан әрі алға жылжуға мүмкіндік береді. Ақырында, бұл біздің мемлекеттік-конфессиялыш қатынастар үлгісінің жетілуі мен дамуын анықтайды.

Осылайша, қазіргі кезде жастардың діни сауаттылығын арттыруға әдіснамалық және ғылыми көзқарас қалыптастыру керек. Тез арада шешуді талап ететін тағы бір мәселе - біздің еліміздің діни дәстүрлері мен рухани-мәдени нормаларына сәйкес келетін діни сананы қалыптастыратын шаралар кешенін әзірлеу.

// Қызылжар нұры.- 2019.- 26 сәуір.